

VI./2. fejezet: A kutatás-fejlesztést támogató fontosabb hazai és külföldi közfinanszírozású programok

VI./2.1.: Hazai programok, támogatások

A kutatás-fejlesztés támogatását célul kitűző, jelentősebb hazai közfinanszírozású programok közül a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapra, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramokra, valamint – a tananyag felhasználási köre miatt – az egészségügyért felelős minisztérium által meghirdetett pályázatokra vonatkozó főbb tudnivalókat foglaljuk össze.

VI./2.1.1.: A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap

Mikor és milyen céllal jött létre a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap? Milyen célokra használhatók fel az Alap pénzeszközei?

A *Kutatási és Technológiai Innovációs Alap* (KTIA) azzal a céllal jött létre 2004-ben, hogy hozzájáruljon az ország versenyképességének, fenntartható fejlődésének – új ismereteken és azok alkalmazásán alapuló – erősítéséhez. A KTIA rendeltetéséről, bevételeiről, felhasználási szabályairól, kezeléséről és ellenőrzéséről a ***Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról szóló 2003. évi XC. törvény*** (Atv.) rendelkezik. A KTIA feletti rendelkezési jogot 2011. január 1-jétől a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter gyakorolja. A KTIA kizárólag a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció állami támogatását biztosító, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény szerinti ***elkülönített állami pénzalap***, amely

- A) kiszámítható és biztos forrást jelent a K+F és a technológiai innováció támogatására;
- B) hozzájárul a hazai és külföldi K+F-eredmények hasznosulásához a gazdaságban és a társadalmi élet egyéb területein; valamint
- C) segíti az innovációs infrastruktúra és az annak körébe tartozó szolgáltató tevékenységek fejlesztését.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap forrásai

- A) a törvényben meghatározott gazdasági társaságok által befizetett *innovációs járulék*;
- B) központi költségvetési támogatás;
- C) a KTIA – tárgyévet megelőző – pénzmaradványa;
- D) belföldi vagy külföldi természetes és jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok önkéntes befizetései, adományai, segélyei;
- E) nemzetközi szervezetek, intézmények támogatásai;
- F) a korábban visszafizetési kötelezettség mellett adott támogatások visszatérítései;
- G) a KTIA támogatásával létrehozott gazdasági eredményből való részesedés;

H) egyéb bevételek. (Atv. 2. §)

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap felhasználása

A KTIA Alap pénzeszközei felhasználhatók

- A) pályázati és pályázaton kívüli támogatásokra,
- B) más jogszabályban, nemzetközi szerződésben foglalt kötelezettségek teljesítésére,
- C) egyéb, az Atv.-ben nevesített feladatokra.

A KTIA-ból nyílt pályázati rendszer keretében milyen célokra nyerhetők el támogatások?

Pályázati úton elnyert támogatások

A KTIA-ból nyílt pályázati rendszer keretében támogatások nyerhetők el: [Atv. 8. § (1) bek.]

- A) K+F-feladatokra, új tudományos és technológiai (TÉT-) eredmények hasznosítására, elterjesztésére;
- B) K+F- és technológiai innovációs infrastruktúra fejlesztésére, nemzetközi kutatási, fejlesztési hálózatokhoz, infrastruktúrához való kapcsolódásra;
- C) a K+F-et és a technológiai innovációt segítő szolgáltatások, hídképző és hálózatépítő tevékenységek támogatására;
- D) a régiók és a kistérségek innovációs képességének javítására, forrásainak növelésére;
- E) a nemzetközi TÉT-együttműködés támogatására;
- G) likviditási problémák áthidalása a nemzetközi pályázatoknál érvényesülő utófinanszírozás esetén;
- H) kutató-fejlesztő munkahelyek létrehozására, a kutatói, oktatói utánpótlás, képzés, továbbképzés, tehetséggondozás, mobilitás támogatására;
- I) a hazai és külföldi TÉT-ismeretek megszerzésére, azok gyakorlati alkalmazására;
- J) társadalomtudományi kutatások támogatására.

Jogszabályban, nemzetközi szerződésben foglalt kötelezettségek

A KTIA felhasználható: [Atv. 8. § (2) bek.]

- A) a Nemzeti Fejlesztési Terv (Új Magyarország Fejlesztési Terv, ÚMFT) kutatással, fejlesztéssel és innovációval foglalkozó intézkedései hazai társfinanszírozására;
- B) tudás- és technológiaintenzív kkv-kba befektető magvető, valamint kockázati tőkealapokban történő részvétel révén;
- C) a nemzetközi – ideértve az Európai Unió keretében megvalósuló – tudományos és technológiai együttműködésből adódó feladatokra;
- D) a tudományos kutatás és a technológiai innováció szakpolitikai megalapozását szolgáló elemzések, tanulmányok, koncepciók készítésére;

E) innovációs konferenciák, szakkiállítások rendezésére, kiadványok készítésére, információs- és könyvtárak fejlesztésére, innovációs díjakhoz történő hozzájárulásra.

A KTIA-ból nyílt pályázati rendszer keretében milyen célokra nyerhetők el támogatások?

Ismertesse az innovációs járulék fizetésére vonatkozó szabályokat!

Pályázaton kívüli támogatások

Pályázaton kívüli támogatásra – a KTIA céljaival és felhasználásának jogcímeivel összhangban – az Alap tárgyévi kiadási előirányzatának 3%-át meg nem haladó mértékben kerülhet sor. [Atv. 8. § (3) bek.]

Az Atv.-ben nevesített egyéb feladatok

A KTIA pénzeszközeiből kell továbbá biztosítani – egyebek mellett – a TÉT-attaséi hálózat működési költségeit, a hazai és az uniós együttműködés keretében megvalósított – a Kormány által jóváhagyott – K+F-infrastrukturális fejlesztések visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatását, valamint az Európai Együttműködő Államok Terve (PECS) programban való részvételhez kapcsolódó befizetési kötelezettséget. [Atv. 8. § (4)-(5) bek.]

Az innovációs járulék fizetésére kötelezettek

Az innovációs járulék fizetésére kötelezettek a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény hatálya alá tartozó belföldi székhelyű gazdasági társaságok. [Atv. 3. § (1) bek.]

Az innovációs járulék fizetése alóli mentesség

Nem tartozik a járulékfizetési kötelezettség alá

- A) a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény 3. § (2)-(3) bekezdése szerint kis- vagy mikrovállalkozásnak minősülő gazdasági társaság;
- B) a Magyar Nemzeti Bank;
- C) a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.;
- D) a büntetés-végrehajtásban fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság;
- E) a cégbejegyzés évében a jogelőd nélkül alapított gazdasági társaság és annak előtársasága;
- F) a közhasznú, kiemelkedően közhasznú nonprofit gazdasági társaság. [Atv. 3. § (2)-(3) bek.]

Az innovációs járulék alapja és mértéke

Az innovációs járulék alapja (a vetítési alap) a helyi adókról szóló, többször módosított 1990. évi C. törvény 39. § (1) bekezdése alapján meghatározott adóalap. [Atv. 4. § (1) bek.] A járulék mértéke a fenti **vetítési alap 0,3%-a**. [Atv. 4. § (2) bek.] A járulékot az állami adóhatósághoz (Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz) kell befizetni.

Járulékkezdvezmény

A járulék éves bruttó összegéből a fizetésre kötelezettek levonhatják a saját tevékenységi körükben végzett kutatás-fejlesztés közvetlen költségét, valamint a költségvetési szervektől és nonprofit

kutatóhelyektől a saját tevékenységhez megrendelt K+F-tevékenység költségét. E költségeket mindkét esetben csökkenteni kell az államháztartás valamely alrendszeréből nyújtott – a levonásnál figyelembe vett költségek fedezetéül szolgáló – támogatással. [Atv. 4. § (3) bek.] (www.nih.gov.hu)

VI./2.1.2.: Az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok

Az *Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok* (OTKA) a tudományos kutatások és a kutatási infrastruktúra független, széles körű támogatását, a fiatal kutatók segítését, nemzetközi színvonalú tudományos eredmények létrehozását célozzák. Az OTKA működését, szervezetét, támogatási rendszerét **az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramokról szóló 1997. évi CXXXVI. törvény** szabályozza. (OTKA tv.)

Az OTKA működési feltételei

Az OTKA körébe tartozó feladatok megvalósítását a központi költségvetés elkülönített fejezeti kezelésű előirányzata szolgálja, amelyből nyilvános pályázati rendszerben támogathatók

- A) olyan tudományos kutatások, amelyekről új tudományos törvényszerűségek felismerése, ismeretek, módszerek, eljárások kidolgozása várható;
- B) ezek végzéséhez és az eredmények nyilvánosságra hozatalához szükséges feltételek létrehozása;
- C) a tudományos eredmények létrejöttét elősegítő infrastruktúrafejlesztés.

Az OTKA előirányzatával kapcsolatban a költségvetési fejezet felügyeletét ellátó szerv jogait a Magyar Tudományos Akadémia elnöke gyakorolja, kivéve azokat a jogokat, amelyeket az Országgyűlés vagy a Kormány magának tart fenn. [OTKA tv. 1. § (1)-(3)]

Az OTKA bevételi forrásai

- A) a Magyar Köztársaság éves költségvetéséről szóló törvényben évente *címzetten megállapított támogatási előirányzat*;
- B) bel- és külföldi jogi és természetes személyek *befizetései, hozzájárulásai* és belföldiek *visszafizetései*. [OTKA tv. 1. § (4)] Az OTKA javára vállalt befizetések közérdekű kötelezettségvállalásnak minősülnek.

Az OTKA szervezete

Az OTKA vezető testülete az **OTKA-Bizottság**, amely elnökből, 2 alelnökből és 15 tagból áll. Az elnököt és az alelnököket hároméves időtartamra – az Akadémia elnöke és az oktatásért felelős miniszter közös javaslatára – a miniszterelnök bízza meg. A megbízatás egy alkalommal, újabb 3 évre meghosszabbítható. [OTKA tv. 2. § (1)-(2)] Az OTKA-Bizottság tagjait – a Tudományterületi Kollégium elnökeinek kivételével – a miniszterelnök bízza meg hároméves időtartamra. A megbízatás egy alkalommal, újabb 3 évre

Az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA) a tudományos kutatások és a kutatási infrastruktúra független, széles körű támogatását, a fiatal kutatók segítését, nemzetközi színvonalú tudományos eredmények létrehozását célozzák.

Hogyan épül fel az OTKA szervezet? Melyek az OTKA-Bizottság főbb

feladatai?

meghosszabbítható. [OTKA tv. 2. § (3)-(4)]

Az OTKA-Bizottság feladatai

- A) az elnök javaslata alapján dönt a pénzügyi források fő jogcímeik szerinti felosztásáról;
- B) meghatározza a kiemelt kutatási területeket és felhasználási célokat;
- C) javaslatot tesz a Kormánynak az OTKA éves költségvetési támogatási összegére;
- D) a Tudományterületi Kollégiumok javaslata alapján dönt a benyújtott pályázatok támogatásáról és azok előirányzati bontásáról,;
- E) elfogadja az éves költségvetési beszámolót;
- F) a tudományos kutatással foglalkozó tudományterületi szervezetek és közösségek tudományos fokozattal rendelkező személyek ajánlásai alapján javaslatot tesz az elnöknek a Tudományterületi Kollégiumok tagjaira. [OTKA tv. 2. § (7)]

Tudományterületi Kollégiumok

Az OTKA-Bizottság keretében működő *Tudományterületi Kollégiumok* elnökeit és tagjait az OTKA-Bizottság javaslata alapján a Bizottság elnöke kéri fel 3 évre. A Kollégiumok elnökeinek megbízatása egy alkalommal, újabb 3 évre meghosszabbítható. [OTKA tv. 2. § (5)]

Az OTKA által nyújtható támogatások

Az OTKA nyilvános pályázati rendszerben **támogatást nyújt az alábbi jogcímeikre:**

- A) tudományos kutatási témákkal kapcsolatos folyó ráfordításokra;
- B) nemzetközi tudományos kutatásban való részvétellel;
- C) ösztöndíjra (különösen fiatal kutatók tudományos tevékenységének elősegítésére);
- D) publikálási támogatásra, valamint
- E) a tudományos kutatáshoz (téma-pályázat, infrastrukturális fejlesztés keretében) szükséges műszerek, berendezések és más eszközök beszerzésére.

Az OTKA-előirányzat **nem fordítható** építési beruházásra, felújításra, ingatlan vásárlására, csak személyi kiadásokra és járulékokra, valamint dologi és felhalmozási kiadások fedezésére. A pályázati támogatás nem tartalmazhat nyereségre fedezetet. Egy pályaműnél általában 3 évre, különleges esetben legfeljebb 5 évre vehető igénybe támogatás. Az OTKA-Bizottság a tárgyévben rendelkezésre álló költségvetési előirányzat 75%-áig a tárgyévét követő első, 50%-áig a második és 25%-áig a harmadik évre vállalhat előre kötelezettséget, az előző évek beszámításával. (OTKA tv. 4. §)

Eljárási rend

Milyen jogcímeikre nyújt támogatást az OTKA? Mire nem fordítható az OTKA-előirányzat?

Hogyan történik az OTKA pályázatok elbírálása?

A beérkező pályázatokat a Tudományterületi Kollégiumokon belül működő *zsűrik* által felkért magyar és/vagy külföldi *szakértők* véleményezik szakmai és költségtervezési szempontból. A bírálatok alapján a zsűrik rangsorolják a pályaműveket, javaslatot téve támogatásukra. E nyilvános rangsor alapján – az OTKA-Bizottság által meghatározott kiemelt tudományos kutatási irányok figyelembevételével – a *Kollégiumok* is javaslatot tesznek a pályaművek támogatására a költségterv fő tételei szerinti előirányzati bontásban.

A benyújtott pályaművek elbírálása céljából a fenti testületek *évente legalább 2 alkalommal* üléseznek. A döntésnél figyelembe veszik a pályázó korábbi pályázatain alapján elért tudományos eredményeit. A pályázókat – az OTKA működésével kapcsolatos technikai, pénzügyi, szervezési és adminisztratív feladatokat ellátó – OTKA Iroda értesíti az *OTKA-Bizottság* döntéséről, amelynek *elnöke a pályázat nyertesével és a kutatás feltételeit biztosító kutatóhellyel szerződést köt*. [OTKA tv. 5. § és 6. § (1)]

A kutatási eredmények értékelése

A fenti eljárásban elnyert támogatás felhasználásáról és a kutatómunka előrehaladásáról a pályázónak a szerződésben előírt ütem szerint, de *legalább évente be kell számolnia* az OTKA-Bizottságnak, amely – szakértői vélemény alapján – dönt a beszámoló elfogadásáról és ennek megfelelően a támogatás további folyósításáról, szükség esetén módosításáról vagy megszüntetéséről. Az értékelés az első teljes kutatási év munkájának minősítésével kezdődik. A kutatás (szerződés szerinti) befejezésekor – a pályázó által készített beszámoló alapján – a tevékenység eredményességét és az előirányzatok felhasználását az OTKA-Bizottság testületei szakértők bevonásával értékelik. [OTKA tv. 7. § (1)-(2)]
(www.otka.hu)

VI./2.1.3.: Egészségügyi Tudományos Tanács

Az *Egészségügyi Tudományos Tanács* (ETT) az egészségügyért felelős miniszter javaslattevő, tanácsadó és döntés-előkészítő testülete. Az ETT a *Tanácsból*, az *Elnökségből*, *bizottságokból* és az egészségügy területén működő *igazságügyi szakértői testületből* áll. [34/2003. (VI. 7.) ESzCsM rendelet az *Egészségügyi Tudományos Tanácsról* (ETT-rendelet) 1. § (1)-(2)]

Az ETT feladata

- A) állást foglal a miniszter vagy a Tanács tagjainak kezdeményezésére – az orvostudomány mindenkori állásának megfelelően – az egészségpolitikai, az orvostudományi, a gyógyszerészeti tudományi, valamint az egészségügyet érintő kérdésekben;
- B) koordinálja az egészségügyért felelős minisztérium kormányzati felelősségi körébe tartozó hazai kutatásokat, javaslatot tesz a hazai és nemzetközi kutatások prioritásaira;
- C) a kutatási és fejlesztési tevékenység keretében kezdeményezi és elősegíti a nemzetközi és a hazai kutatások eredményeinek a hazai betegellátás gyakorlatába való átültetését;

Melyek az Egészségügyi Tudományos Tanács (ETT) feladatai?

D) a nemzetközi etikai és tudományos minőségi követelményrendszerek szerint javaslatot tesz az emberen végzett klinikai vizsgálatok és orvosbiológiai kutatások tervezésére, kivitelezésére, dokumentálására, ellenőrzésére, és figyelemmel kíséri azok megvalósítását;

E) etikai véleményt alkot a tudományosan megalapozottnak minősített kutatásokról;

F) véleményezi az új regionális kutatásetikai bizottságok létrehozását, koordinálja és elősegíti a regionális kutatásetikai bizottságok egységes működését. [(ETT-rendelet 1. § (3)]

A Tanács

Ha jogszabály az ETT feladatkörébe tartozó ügyet nem utalja az Elnökség vagy bizottság hatáskörébe, akkor a *Tanács* jár el. A Tanács *feladat- és hatáskörét* az Elnökségre és a bizottságokra *átruházhatja*. A Tanács az Elnökségből, a bizottságok elnökeiből, és az ETT-rendeletben meghatározott személyekből áll. A tagokat a miniszter bízza meg hároméves időtartamra. A megbízás újabb 3 évvel meghosszabbítható. (ETT-rendelet 2. és 3. §)

Az Elnökség

Az *Elnökség* az ETT **operatív irányító szerve**. Az Elnökség 7 tagból áll, akiket a Tanács javaslatára a miniszter bíz meg *hároméves időtartamra*. A megbízás újabb 3 évvel meghosszabbítható. A Tanács és az Elnökség vezetője az ETT elnöke. Az ETT elnökét, alelnökét és titkárát az Elnökség tagjai közül a miniszter bízza meg. Az Elnökség *feladatkörében* különösen:

A) állást foglal mindazon kérdésekben, amelyekben véleményalkotásra a miniszter vagy valamely bizottság elnöke felkéri;

B) állást foglal tagjai kezdeményezésére az egészségügyet érintő, az egészségügyi törvény végrehajtására vonatkozóan előterjesztett kérdésekben;

C) javaslatot készít az orvostudományok területén a minisztérium által támogatott tudományos kutatási és kiemelt fejlesztési programok prioritásaira, összehangolva más országos kutatási programokkal,

D) javaslatot tesz a népegészségügyet befolyásoló egyéb tudományokat és tevékenységeket érintő kérdésekben;

E) az egészségüggyel kapcsolatban jogszabályalkotást kezdeményezhet;

F) határozatot hoz a hozzá benyújtott felülvizsgálati kérelmekről;

G) állást foglal, és ajánlásokat dolgoz ki az orvostudományi kutatásokkal kapcsolatos általános érvényű etikai kérdésekben. (ETT-rendelet 4. §)

Mutassa be, hogyan épül fel az ETT szervezete? Milyen feladatokat látnak el az egyes szervek?

Bizottságok

A Tanácsot és az Elnökséget feladatai ellátásában a következő bizottságok segítik, amelyek *döntés-előkészítő, javaslattevő és*

véleményező funkciókat látnak el.

- A) a Tudományos és Kutatásetikai Bizottság (ETT TUKEB);
- B) a Klinikai Farmakológiai Etikai Bizottság (ETT KFEB);
- C) a Humán Reprodukciós Bizottság (ETT HRB);
- D) a Kutatási és Fejlesztési Bizottság [ETT KFB].

Pályázatok

Az egészségügyért felelős minisztérium által támogatott K+F-tevékenységek a magas szintű egészségügyi ellátás és felsőfokú képzés fenntartását, a nemzetközi szinten elismert, új klinikai kutatási eredmények hazai alkalmazását célozzák. A tárca 2009-ben 3 évre szóló kutatási pályázatot hirdetett meg, amelyen évente 1-10 M Ft összegű támogatásra pályázhattak az érintettek (felsőoktatási intézmények, akadémiai és országos intézetek, kórházak, ÁNTSZ, egyéb egészségügyi szolgáltatók, kutatóhelyek). A felhívásban rögzített prioritások a következők:

- A) A népbetegségek megelőzésére, genetikai és környezeti meghatározottságára irányuló kutatások
- B) Az egészségi állapot, illetve az egészség-determinánsok monitorozására és egészséghatás-becslésre alkalmas rendszerek fejlesztése
- C) A természeti és társadalmi környezet egészségkárosító hatásai
- D) Önsorsrontó életmód okai és következményei
- E) Szenvedélybetegségek, alkohol okozta károsodások, a dohányzás káros hatásai
- F) Táplálkozás és elhízás szabályozása és befolyásolása
- G) Egészségmegőrzésére irányuló genomikai kutatások
- H) A sejt védekező mechanizmusai környezeti, károsító tényezőkkel szemben

A pályázatokat az ETT KFB bírálta el, a szakmai albizottságok véleménye alapján, majd az ETT Elnökség elé terjesztette, amelynek hozzájárulását követően az egészségügyi miniszter hozta meg a döntést

(http://www.ett.hu/palyazat/tam_09_11.pdf).